

که چمن خرم و گلشن خوشبواست

همه از دولت خاک سیه است

(پروین اعتصامی)

بسمه تعالی

امروز زمین تب کرده است.

در طول قرن بیستم نابودی منابع طبیعی، تخریب خاک به عنوان یکی از منابع تولید و یکی از ارکان محیط زیست، کاهش کمی و کیفی منابع آب، و توسعه زندگی ماشینی شدت زاید الوصفی به خود گرفت و در اواخر این قرن جهان مواجه با بحران‌های بی سابقه زیست محیطی، تغییر اقلیم، آلودگی منابع، افول تنوع زیستی، کمبود آب و افزایش فقر و گرسنگی گردید. در کشور ما، منابع خاک تحت فشار مضاعف ناشی از افزایش جمعیت و تقاضای بیشتر برای تولید، و عدم مدیریت صحیح، دچار فرسایش و تخریب، شوری، تغییر کاربری بی رویه و مصرف نابجای نهاده‌های کشاورزی شده و استفاده بهینه از اراضی کشاورزی و حفظ منابع طبیعی کشور، دشوار و بعضاً غیر ممکن گردیده است. در سابقه دیرینه کشاورزی ایران، روش‌های کشاورزی با الگوی مدیریت خاک دارای همسویی و رابطه ای تنگاتنگ بوده اما در سالهای اخیر این رابطه از هم گسیخته و مشکلات مربوط به خاک در سطح ملی تشدید شده است. این بحران، امنیت غذایی، سلامت جامعه و حفظ محیط زیست را مورد تهدید قرار داده و دستیابی به توسعه پایدار و تحقق اصل ۵۰ قانون اساسی را با چالش جدی مواجه نموده است. پیچیدگی و تعدد جنبه‌های اقتصادی، فناوری، اجتماعی، فرهنگی، اخلاقی و فناوری این موضوع، نیازمند رویکردی کلان و فراگیر در قالب مدیریت جامع با مشارکت کلیه ذینفعان و همکاری همه شهروندان کشور در این امر ملی است. دهمین همایش علوم خاک ایران همزمان با روز جهانی خاک به همت انجمن علوم خاک ایران و دانشگاه تربیت مدرس با دعوت از دانشگاهها، موسسات پژوهشی، دستگاه‌های اجرائی، دانشجویان و سایر دست اندرکاران در تاریخ ۱۳ آذر

ماه ۱۳۹۲ در دانشگاه تربیت مدرس برگزار شد تا ضمن جلب توجه سیاستگزاران، مدیران، اندیشمندان و بهره برداران، روند مشارکت کلیه ذینفعان در مواجهه همه جانبه با چالشهای خاک، دستیابی به توسعه پایدار را تسهیل نماید.

شرکت کنندگان در این همایش علمی مهمترین چالشهای پیش روی منابع خاک کشور را به شرح زیر بر شمردند:

- ۱- فقدان قانون جامع و کارای خاک به عنوان نرم افزار هماهنگ کننده برای مدیریت و مشارکت ذینفعان خاک
- ۲- ضعف ساختار تشکیلاتی مسئول برای پیگیری سیاست ها و برنامه ها در مسیر ارتقاء کیفی مدیریت خاک و کافی نبودن بودجه مناسب برای پیگیری مسائل خاک
- ۳- ضعف اطلاعات پایه در ارتباط با کمیت و کیفیت منابع خاک کشور و فقدان برنامه و سیاستگذاری کلان در ارتباط با خاک (یا Soil Policy)
- ۴- ضعف فرهنگی و عدم سرمایه گذاری در افزایش آگاهی های عمومی در ارتباط با خاک و اهمیت آن برای جامعه
- ۵- فقدان سامانه پایش کیفیت و کمیت منابع خاک کشور
- ۶- کاهش شدید وضعیت حاصلخیزی خاک به دلیل مدیریت نادرست کاربرد کودهای شیمیایی

و پیگیری راهکارهای پیشنهادی زیر را خواستار شدند:

- ۱- پیگیری انجمن علوم خاک ایران به منظور تصویب قانون خاک در مجلس ظرف یک سال آینده
- ۲- اصلاح و بازنگری ساختار تشکیلاتی متولی خاک (بخصوص اراضی کشاورزی) در وزارت جهاد کشاورزی به منظور ارتقاء رده تشکیلاتی از سطح فعلی به منظور تناسب این ساختار با مسائل مرتبط
- ۳- خاک مسئله عمومی جامعه است و نه مسئله خاکشناسان، بنابراین حفظ خاک باید به عنوان اولویت ملی جامعه مطرح باشد. در این راستا، باید از کلیه دستگاههای مسئول از جمله وزارت آموزش و پرورش، وزارت راه و شهرسازی، شهرداریها، صدار و سیما، وزارت نیرو و... در همایشهای روز جهانی خاک در سالهای آینده دعوت به عمل آید و رؤسا و مدیران نهادهای مذکور در آن شرکت نمایند.

- ۴- باید انجمن علوم خاک ایران همت نماید تا با کمک متخصصین و ذینفعان خاک، سایت ملی خاک کشور را تدوین نماید به نحوی که ضمن تبیین دقیق وضعیت فعلی، نقشه راه آتی مدیریت منابع خاک مشخص گردد.
- ۵- وزارت جهاد کشاورزی از طریق همکاری با موسسات، مراکز تحقیقاتی دانشگاهها و بخش خصوصی در راستای تقویت اطلاعات پایه خاک بکوشد و مجدانه دنبال کسب اعتبارات لازم برای اجرایی کردن آن در قالب یک طرح ملی باشد. علاوه بر آن وزارت جهاد کشاورزی با تخصیص اعتبار مناسب موضوع پایش کیفیت و کمیت منابع خاک کشور را نیز پیگیری نماید.
- ۶- مراکز علمی کشور اعم از دانشگاهها و موسسات تحقیقاتی در برنامه‌های پژوهشی و اظهار نظر ها ضمن پرهیز از نسخه برداری از سایر کشورها، تلاش خود را به شناخت دقیق وضعیت موجود خاک و فرآیندهای تاثیر گذار بر مدیریت آن و همچنین استفاده بیشتر از دانش بومی موجود در کشور اختصاص دهند.
- ۷- وضعیت مدیریت حاصلخیزی خاک کشور نگران کننده است. ضروری است وزارت جهاد کشاورزی به مدیریت علمی کاربرد کودها پرداخته و با توسعه ترویج مصرف مواد آلی به عنوان جایگزین کودهای شیمیایی، کیفیت خاک‌های کشور از جمله حاصلخیزی آنها را در دراز مدت تقویت نماید.
- ۸- بایستی به طور فراگیر و با به کارگیری تمام امکانات اطلاع رسانی کشور در جهت فرهنگ سازی اهمیت و جایگاه خاک برای عموم جامعه تلاش شود. انجمن علوم خاک و کلیه رسانه‌های ملی و در راس آنها صدا و سیما وظیفه خطیر در این امر دارند و نباید در آن کوتاهی شود.
- ۹- انجمن علوم خاک ایران به طرق ممکن از انجمن های علمی - دانشجویی علوم خاک کشور حمایت نماید و فعالیت‌های خود را در مراکز علمی و تحقیقاتی کشور در حوزه علوم خاک گسترش دهد. در این راستا باید از توان و اشتیاق دانشجویان رشته علوم خاک و رشته‌های وابسته حداکثر استفاده را کرد و به توان و تلاش آنها احترام گذاشته و اعتماد کرد.
- ۱۰- شرکت کنندگان از هیات مدیره انجمن علوم خاک ایران، دانشگاه تربیت مدرس و گروه خاکشناسی آن دانشگاه و کلیه حمایت کنندگان همایش تشکر و قدردانی می‌کنند.